

Hála és felelősség

Teremtés hete

2019. szeptember 29. – október 6.

Segédanyag

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5. oldal
1. nap – Öröm	13. oldal
2. nap – Szelídség	16. oldal
3. nap – Aggodalom	20. oldal
4. nap – Imádságban és könyörgésben	23. oldal
5. nap – Hálaadás	26. oldal
6. nap – Békesség	29. oldal
7. nap – Az Úr közel	33. oldal
Ifjúsági körök számára ajánlott játékok, feladatok	36. oldal
Helyi közösségi akciók a teremtés hetén	41. oldal
Egyházi ingatlanokban élő épületlakó állatfajok védelme	42. oldal

*„Örüljetez az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljetez!
A ti szelídségez legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel!
Semmiért se aggódjatez, hanem imádságban és könyörgésben
mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt.”
(Fil 4,4-6)*

BEVEZETŐ

Néhány évtized bizonytalankodása után ma a tudomány egyre egyértelműbb és összetettebb felismerésekkel igazolja, a közvélemény pedig egyre inkább tényként kezeli, hogy az emberiség jelenlegi életmódja a Földön környezeti szempontból fenntarthatatlan. Az aggasztó jelentések és jövőképek a legkülönbélebb reakciókat váltják ki egyes emberekből és csoportokból.

Fotó: Elaine Casap, Forrás: Unsplash

Vannak, akik még mindig tagadni próbálják a problémát vagy elbogatellizálni a jelentőségét, és ennek érdekében részletekbe, illetve – általában ilyenekre épülő – alternatív elméletekbe kapaszkodnak. Nem ritka az sem, hogy felszínes érvekkel (például: nincs is globális felmelegedés, hiszen itt most épp hidegebb van a szokásosnál) nevetségessé próbálják tenni a figyelmeztetéseket. Mások – talán a frusztráltság okozta ösztönös reakcióként – „visszatámadnak”; ugyanis támadásnak értékelik a fenyegető tények feltárását, és ezért a feltáróikat próbálják „ártalmatlanítani”. Gyakran tapasztalt reakció az is, hogy megpróbálják „leleplezni az összeesküvést”, vagyis kimutatni, hogy az egyre összefüggőbb bizonyítékok láncolata valójában mesterséges konstrukció, és propagálása, az emberekkel való elhitetése rejtett érdekeket szolgál. Ez a reakció úgy is működhet, hogy a „leleplezők” mindig csak épp egyetlen esetre, állításra, kezdeményezésre fókuszálnak, és arra keresnek alternatív magyarázatot, amiből viszont hajlamosak általános érvényű következtetéseket levonni (például: ezt a klímátüntetést most a politikusok szervezték kampányérdekből, tehát (??) az „egész” zöld mozgalom „csak” arra való, hogy ők eltereljék a figyelmet a saját üzelmikről; vagy: ezen a településen nem olyan jó az ivóvíz, mint általában, tehát (??) „csupán” az ásványvíz-kereskedelem üzleti ellenlábásainak mesterkedése az egyszer használatos műanyagpalackokra vonatkozó „minden” aggodalom,

stb.), és így alkalomról alkalomra hártják el, hogy az egésszel, a nagyobb összefüggésekkel kelljen foglalkozniuk.

Azok körében, akik elfogadják a környezeti veszélyekre vonatkozóan felismert tényeket és a belőlük levont következtetéseket, szintén változatos reakciókat tapasztalhatunk. Némelyeket sokkol a kemény és pár évtizede még nem sejtett igazság – hogy az olyannyira idillinek gondolt technikai, jóléti civilizáció fenntarthatatlan –, és kétségbeesésbe hullva lebénulnak vagy elkeserednek, mert nem tudják elképzelni, hogy másképp éljenek, vagy azt, hogy az emberiség még visszafordulhat a jelen helyzetből (e két reménytelenség-érzés valójában gyakran összefügg). Mások azt a következtetést vonják le, hogy ha az emberiség juttatta magát és a világot ilyen aggasztó helyzetbe, akkor az ember nem érdemli meg, hogy önmagát intelligensnek (a természet urának, a fejlődés csúcsának, a teremtés koronájának stb.) tekintse, hanem ideje „lelépnie az evolúció színpadáról”. Ők ezért (elméletben) könnyen fölébe helyeznek más létezőket – akár minden más létezőt – az embernek, és elutasítanak minden emberközpontú, vagy akár az ember képességeire alapozó tervet a helyzet javítására.

Megint mások, épp ellenkezőleg, a technikában bíznak, amely eddig minden gondot megoldott – mondják –, és most is ezt várják tőle. A politika iránt elkötelezettek akár valódi felelősségérzetből, akár saját pozíciójuk és fontosságuk védelmében úgy gondolják – vagy úgy kommunikálnak, mintha meg lennének győződve róla –, hogy a megszokott politikai, igazgatási eszközökkel megoldhatók a problémák, sőt, rájuk – a politikusokra – kell hagynia a társadalomnak, hogy megoldják azokat. Kétségtelen, hogy a válság felismerése óta létrejött – legalábbis a fejlettnak nevezett Észak-országokban – egy környezetvédelmi szakpolitika, mely – e téren szakképzett embereket helyzetbe hozva (de azért sokszor erősen ellenőrizve és korlátozva is őket) – fel tud mutatni bizonyos eredményeket a krízishelyzetek kezelésében. (Maga az ehhez szükséges képzés, a környezetvédelemmel foglalkozó szakemberréteg megjelenése is tekinthető egyébként egy választípusnak.) Hasonló a gazdasági szereplők hozzáállása is, akik a fogyasztói igényekre reagálva – másfelől nézve piacuk megtartása érdekében – igyekeznek a környezeti gondokra adott válaszaikat megfelelőnek és elégségesnek kommunikálni.

Ők, az intézményes és bizonyos értelemben hagyományos megoldás hívei viszont jellemzően gyanakodva és vonakodva fogadják az eddigi hatalmi

struktúráktól független, alternatív, civil kezdeményezéseket, a környezetvédelmi, „zöld” mozgalmakat. A szakértelem hiányán, a naiv túlbuzgóságon túl (és ez talán mélyebben rejlő mozzanat) a fennálló rend elleni újabb – történelmi léptékben új muníciót kapott, de valójában régről ismert – „izgágaságot”, felforgató és utópisztikusnak bélyegzett jelleget hajlamosak felróni nekik. De valójában ide sorolható azoknak az egyéneknek az álláspontja is, akik a megoldásokat a nagy rendszerek mozgatóitól, a multicégektől és politikai szervezetektől várják, illetve rajtuk kérik számon ezek hiányát. Ez a felfogás gyakran együtt jár azzal a véleménnyel, hogy a helyi, egyéni vagy kisléptékű kezdeményezések jóindulatúak ugyan, de nem jelentenek valódi megoldást... Ezzel rokon az az álláspont, hogy a környezetkárosító magatartásmódoktól való elfordulást csupán egy szűk, erre fogékony réteg esetében lehet erkölcsi, szemléletformáló eszközökkel elérni, a nagy tömegek és a piaci szereplők esetében viszont csak (!) az anyagi szabályozók (adók, büntetések stb.) hatnak, úgyhogy csak ezeket érdemes komoly környezetvédelmi intézkedéseknek tekinteni. (Ugyanakkor ez a hozzáállás nem vet számot azzal a megfigyeléssel, hogy az anyagi szabályozók meggyőződés híján gyakran inkább a kiskapuk keresésére, alternatív, még „le nem szabályozott”, de a környezetre nem kevésbé ártalmas megoldások kieszelésére, mintsem valódi környezettudatosságra ösztönzik címezettjeiket – szemben a szemléletváltással.)

A civil megoldások elkötelezettjei – bár az sem ritka, hogy személyükben integrálják a szakpolitikai, szakmai és a mozgalmi megközelítést – egyrészt gyakran valóban abból indulnak ki, hogy a hagyományos intézményi megoldások látványosan leszerepeltek, gyakorlatilag már bebizonyították alkalmatlanságukat az újszerű kihívások kezelésére. Ezért a „zöld civil” mozgalmaknak van egy rétege, amely kétségtelenül a történelmi, klasszikus forradalmi mozgalmakra emlékeztet gondolkodásmódjában. Ebből fakadhat az a tény is, hogy a környezeti elköteleződés politikailag sokszor kötődik a baloldalhoz, vagy a kívülállók sorolják automatikusan oda. Azonban nem minden környezeti civil kezdeményezés indul ebből az alapállásból. Másoknak ugyanis inkább az a felismerése, hogy a kisléptékű, közösségi, ember-ember közötti kapcsolatokra épülő kezdeményezések, bár nem kecsegtetnek azonnali és átütő globális eredményekkel, mégis legalább egy területen, a szemléletformálásban éppenséggel a leghatékonyabbnak bizonyulnak; márpedig – egyre inkább

belátható – az emberek szemléletmódjának megváltozása nélkül nem várható, hogy a környezeti válság megoldását célzó törekvések valódi eredményeket érjenek el. Sokak gondolkodásmódjának megváltozása pedig néhányakéból indul ki. Kétségtelenül ez a hozzáállás is a világ és a társadalmi rend radikális megváltoztatását tűzi ki célul, azonban nem az azonnali és totális, főként nem erőszakos eszközökre fókuszál – ha egyáltalán vannak és alkalmazhatók lennének ilyenek –, hanem a szerves építkezésre.

A felvázolt megközelítésmódok (és ki lehetne mutatni még néhányat) keresztül-kasul járnak egymást, különböző interakcióik vannak, és egy igen tarka összképet festenek fel. Néha úgy tűnik, a világ a környezeti válság következtében – vagy apropóján – egy felbolydult méhkas képét mutatja. Vajon mi kell legyen az egyháznak, Jézus Krisztus küldetése letéteményesének hozzáállása mindehhez?

Ha az üdvösség történetének szempontjából tekintünk ezekre a reakciókra, valamiképp mindegyik ismerősnek tűnik. Izajás világos figyelmeztetésére Ácház király talán nem kikerülő választ adott egy részleges érv alapján? „*Nem kérek jelet, nem kísértem az Urat.*” (Iz/Ézs 7,12) A gonoszok, akik hatalmi vagy üzleti érdekeiket féltették, nem a valóság eltagadásával próbálták győzködni magukat arról, hogy életvitelükön nem kell változtatniuk? Okkal mondta nekik az Úr Jeremiás prófétán keresztül: „*Ne bízzatok az ilyen hazug szavakban: »Az Úr temploma, az Úr temploma, az Úr temploma ez!« (...) Íme, ti a hazug szavakban bíztok, melyek nem használnak. Loptok, gyilkoltok, házasságot törtök, hamisan esküsztek, Baálnak tömjéneztek, és más istenek után jártok, akiket nem ismertek; azután pedig eljöttök, és megálltok szíнем előtt ebben a házban, mely az én nevemet viseli, és így szóltok: »Megmenekültünk«, hogy elkövethessétek mindezeket az undokságokat?» (Jer 7,4; 8-10). Jézust, aki szelíden, de erővel megkérdőjelezte az addig érvényes hatalmi berendezkedéseket és jövőképet, talán nem politikai felforgatóként ítéltették el Pilátussal (vö. pl. Lk 23,1-5)?*

Nyugodtan mondhatjuk, hogy bár a környezeti válság új kihívás az emberiség előtt, de a problémával szembeni magatartás mégis ugyanazokat az

ősi emberi mintákat követi, amelyeket az emberiség történetéből oly régóta ismerünk. Nem indokolatlan tehát az sem, hogy azt állítsuk: Isten mai válasza az emberiségnek hasonlóképpen szól ahhoz, amit régebbi korok kríziseiben adott. „Hiszen tudom, milyen terveket gondoltam el felőletek – mondja az Úr; ezek a tervek a békére vonatkoznak, nem a pusztulásra, mert reménységgel teli jövőt szánok nektek.” (Jer 29,11) Az egyház ily módon bátran keresheti a klímaválságra adandó választ a Szentírásban.

Isten vigasztalása és a bajban megmentő, megtartó segítsége, ahogy ez Jézus Krisztusban feltárult előttünk, mindig az együttérzésen, a közösségen, a szereteten keresztül vezet. A legsötétebb éjben sem hagy magunkra, miközben nem erőszakkal válaszol a rosszra, hanem gyengédséggel és a teljesebb élet felkínálásával. Fogságban lévő népének hazavezető utat készít a pusztán keresztül, és önmaga teljesebb megismerését ajándékozza nekik szenvedéseik által. Az emberiség megváltója, a Messiás Isten szenvedő szolgája, Jézus Krisztus. A belé vetett hitet kéri tőlünk Isten, hogy mikor még a halál völgyében járunk (vö. Zsolt 23,4), már hittel magasztaljuk őt megváltásáért, és adjunk hálát neki.

Bármilyen meglepőnek tűnik tehát a környezeti krízis „egének beborulása” idején a *hálát* tűzni ki keresztény válaszként, valójában mégis ez az egyik leg-sajátosabb kincs, amit hozzá tudunk adni mi, Krisztus tanítványai az emberiség közös útkereséséhez. Ezért választottuk idei teremtés heti alapigénknek Pál apostolnak a Filippiekhez írt leveléből vett részletet (Fil 4,4–6).

Hogyan fedezhetjük fel Istennek a környezeti krízissel küzdő emberiség számára adott válaszát ebben az igében?

Pál örömmel biztatja a filippi híveket, mégpedig *mindenkor*. Az az öröm ugyanis, mely Istentől jön, mely Isten megváltó művének megismeréséből származik, felülmúl minden nyomorúságot, minden bűnt és annak minden következményét. Isten üdvözítő szeretet-terve erősebb az emberiség fenntarthatatlan életmódjából fakadó minden problémánál. Emiatt lehetünk és maradhatunk szelídek, vagyis követhetjük a legkitettebb helyzetben is azt a Krisztust, aki vádlói előtt sem élt az erőszak semmilyen eszközével. A kör-

nyezeti válság sem teszi szükségessé vagy elkerülhetetlenné – bármiképp is érvelne emellett valamilyen irányzat, vagy tűnne ez kikerülhetetlennek emberi szemmel nézve –, hogy ember ember ellen támadjon, a másik legyőzése, veszedelme árán igyekezzen megmenteni saját magát vagy övéit, vagy akár csak hogy erőszakkal kényszerítse rá megoldási tervét másokra. Fontos az is, hogy mindenki megismerje ennek a szelídségnek erejét; ezért nekünk, krisztushívóknak ki kell tartanunk és aktívan kell cselekednünk abban a meggyőződésünkben, hogy a környezeti krízis megoldása így érhető el. Az Úr közel van hozzánk ebben az aggasztó gondban is. Ő, aki a kereszten egygyé vált minden emberi fájdalommal, a teremtés ellen elkövetett bűneinkre, a környezeti aggodalmakra és a klímaszorongásra sem tekint idegenként: ő azt is magára vette és már megváltotta. Ezért minden küzdelmünkben és erőfeszítésünkben, túllépve az *aggodalmakon* bízhatunk abban és kiindulhatunk abból, hogy ő velünk van.

Viszont ez az örömhír nem arra akar ösztönözni bennünket, hogy tétlenek maradjunk, ne cselekedjünk és ne változtassunk. Ellenkezőleg, nagyon is szeretne aktívvá tenni minket. Az első aktivitási forma, amelyet kér tőlünk az Úr, az *imádság* és a *könyörgés*. Világosan rá kell tekintenünk felelősségünkre, bűneinkre és az azokból fakadó helyzetre, és Isten elé kell vinnünk azokat. Egyrészt az imádság lelkületébe kell helyezkednünk, amely mindenben Istent keresi és mindent Istenben akar látni. Ez az imádság olyan aktivitás, amely néha passzivitásnak tűnhet (de nem az): letenni a mi eszközeinket, és üres kézzel állni Isten elé, megmaradva az ő jelenlétének tapasztalatában, hogy az ő békessége betölthessen minket. Másrészt viszont a világos, tiszta látásból fakadó őszinte könyörgésre is szükség van, amely kendőzetlenül feltárja Isten előtt és Őrá bízva az emberi értelemmel felismert feladatokat.

A második aktivitási forma a *hálaadás*. Többnyire nem vagyunk eléggé tudatában annak, milyen lényeges ez a cselekvési mód a világban való létünk szempontjából, ha úgy akartjuk azt megélni, ahogyan Isten teremtő tervéből következik. A „hálaadás” jelentésű latin kifejezés (*gratiarum actio*) a magyar szónál is világosabban fejezi ki, hogy itt egy tevékenységről van szó. Mégpedig olyanról, amely nem csak a kapcsolatokat – Isten és ember, ember és ember között – teszi szilárdabbá (és ezért a problémák közös megoldására minket alkalmasabbá), hanem mint lelkület folyamatosan formálja bensőnket is. Ha

hálás lelkiületben élünk, másképp fogunk a teremtett világhoz viszonyulni, másképp helyezzük el önmagunkat benne, és meg fogunk tudni tenni olyan lépéseket is – például az önkorlátozás és az osztozás terén –, amelyek első halálásra talán túl nagy feladatnak tűnnek.

A Krisztus által rendelt cselekvés („*Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre*”, Lk 22,19) őskeresztény korból származó neve is *eucharisztia*, azaz hálaadás. A korai keresztények közössége tehát úgy élte meg, hogy az a cselekvés, amelynek folyamatos megvalósítására – „az ő emlékezetére” – Krisztus maga hívja tanítványait, legpontosabban a hálaadás fogalmával írható le. Már csak azért is meg voltak győződve erről, hiszen maga Krisztus is a hálaadás gesztusával kezdte cselekvését az utolsó vacsorán (vö. Lk 22,17.19). Az eucharisztia (úrvacsora) elsősorban nem dolog, nem „valami”, hanem cselekvés, tett: az egész közösség hálás odafordulása Teremtőjéhez. Mégpedig nem csak a saját, hanem az egész teremtett világ nevében. A keleti keresztények liturgiájában *anafórának* nevezik azt a mozzanatot, amelyben az ember, mint teremtett társ-teremtő, az Ő megbízásából cselekedve „felemeli” (a szó ezt jelenti) a kenyér és bor által jelképezve az egész teremtést, hogy az az ember szaván keresztül dicsőíthesse teremtőjét és hálát adjon neki.

Az egész emberiség Istentől adott feladata ez, de az emberiség nem fogja tudni megtenni (és így nem fog eltalálni a teremtéssel megélt harmonikus viszonyhoz, így a környezeti krízis megoldásához sem), ha mi, Krisztus tanítványai nem éljük szüntelenül és egyre hűségesebben ezt a szolgálatunkat az emberiség szívében. Ezért is következik a hála magatartásából a felelősség. Egyrészt amiért hálás vagyok, azt értéknek tekintem – és amit értéknek tartok, azért felelősnek érzem magam. Másrészt ha mi, krisztushívők ismerjük ezt a küldetést, akkor nekünk kell azt elsőként megvalósítanunk, hogy az egész emberiség csatlakozása által végül a teljes kozmosz bevonódjon ebbe a dicsőítésbe. Hálaadást, eucharisziát kell hát végeznünk – hálaadássá, eucharisziává kell hát lennünk – annak érdekében, hogy a teremtés Teremtője felé haladhasson, az emberiség pedig a teremtés Isteni terve szerint, annak beteljesítőjeként élhessen a kozmoszban.

És végül a harmadik aktivitási forma: az emberi közösség *szívének* és *gondolatainak* erejével tevékenyen dolgozni a világért, a mai korban épp legfőképpen a környezeti krízis megoldásáért. Ez a tevékenység akkor lesz gyü-

mölcöző, ha Isten békességével eltelve megmarad Krisztus Jézusban. Jézus megtestesülésével vállalta az emberlét, sőt az anyagi lét minden aspektusát, így a munkát is. A megtestesült második isteni személy feltámadott testében pedig ott az anyagvilág, mégpedig az újjáteremtettségben beteljesedett formájában. Őbenne kell maradnunk tehát nekünk is – azaz hagynunk kell, hogy Isten minden értelmet, minden emberi tervet és elképzelést meghaladó értelmé megőrizzen bennünket Őbenne (vö. Fil 4,7) –, hogy erőfeszítéseinkkel, technikáinkkal, társadalmi rendünkkel, intézményeinkkel és mozgalmainkkal, kis- és nagy léptékű műveinkkel Krisztusban – akiben, akiért és aki által minden teremtett (vö. Kol 1,16), és aki szüntelenül munkálkodik (vö. Jn 5,17) – a teremtés hűségese művelői és őrzői (vö. Ter/1Móz 2,15) lehessünk.

Az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport nevében: Nobilis Márió

1. NAP – ÖRÖM

ZSOLTÁR

„Uram, te vagy osztályrészem és poharam, te tartod kezedben sorsomat.
Osztályrészem kies helyre esett, örökségem nagyon tetszik nekem.
Áldom az Urat, mert tanácsot ad nekem, még éjszaka is figyelmeztet bensőm.
Az Úrra tekintek szüntelen, nem tántorodom meg, mert a jobbomon van.
Ezért örül a szívem, és ujjong a lelkem, testem is biztonságban van.
Mert nem hagysz engem a holtak hazájában, nem engeded,
hogy híved leszálljon a sírba.
Megismerteted velem az élet útját, teljes öröm van tenálad,
örökké tart a gyönyörűség jobbodon.”

(Zsolt 16,5-11)

Fotó: Nix Boulton, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Örüljetek az Úrban mindenkor! Ismét mondom, örüljetek!” (Fil 4,4)

Aki örülni tud ma, ebben az önpusztító és másokat és a környezetet károsító, gyilkos gyűlölettel fertőző világban, az vagy bolond, vagy felelőtlen ember. Minek örülünk, amikor tapasztaljuk az éghajlatváltozás sokféle jelét, szélsőséges időjárást, szárazságot és elviselhetetlen hőséget, pusztító viharokat? Örülünk, amikor szenvedünk a nagyvárosok idegeket tépő zajától és mérgezett levegőjétől, tapasztaljuk az élelmiszerek és a víz pazarlását, miközben emberek éheznek és szomjaznak? Műanyag szemét hömpölyög az utakon, az erdőkben és sorolhatnánk vég nélkül torzult életmódunk ezer jelét. Környezetvédők, a teremtésért felelősséget vállaló hívők, inkább sírjunk, amiért elszakadtunk Isten szép világától és rendjétől, tönkretettük, vagy hagytuk tönkremenni azt, amit a Teremtő ránk bízott, és a magunk teremtette virtuális térbe zárva elidegenedtünk egymástól is! Magányos mobilozók lettünk. Nekünk már óriásplakáton kell hirdetni: Vezetés közben ne küldj sms-t! Videóra se vedd föl, amikor száguldasz, és örülten előzöl egy járművet! Micsoda világ a miénk? Minek örülünk?

Az igazi örömnem oka van, hanem forrása. Ezért írja Pál apostol: „Örüljetek az Úrban!”. Isten a forrása az ember örömeinek. Ő adja az életet, ami örömet kínál. Lehet örülni az Úrban mindennek ellenére. Mégis. Nem arra bíztat a hitéért fogságot szenvedő apostol, hogy ne is törődjünk a bajokkal, hagyjuk a világ sorsát, majd Isten megoldja és meggyógyítja, ha akarja, azt, amit mi elrontottunk. Nem azt olvassuk, hogy felhőtlen vidámságban élünk, hanem azt, hogy mégis, mindennek ellenére örülünk Isten ajándékának, az életnek és lehetőségeinknek. Keressük és lássuk meg apró és nagy csodáit!

Gazdái vagyunk a teremtett világnak, az életünknek, de nem megváltói. A megváltást Isten adja, mi imádkozzunk érte és legyünk akaratának eszközei. Az aggodalom és félelem megrontja örömünket, a Szentlélek öröme viszont elviselhetővé teszi a félelmeket, bajokat, szegénységet, még a börtönt is. Isten öröméből lehet töltekezni, belemerülni és erőt meríteni belőle. Jézustól megtanulhatjuk az istenbizalom derűjét. Amikor a tanítványok rémülődznek a viharos tavon, hajójukat dobálja a szél és a hullámok, Ő békésen alszik, mert

Isten kezében tudta magát és környezetét. Jézus élete nem volt siker és diadalút, szenvedés és kereszthalál várt rá, mégis a halálos búcsúzásnál tanítványainak úgy „végrendelkezik”, hogy örömük teljes legyen. (Jn 15, 11) Öröm és szenvedés összetartoznak, mint az élet és halál.

Mindenkor örülünk? Nem túlzás ez? Nemcsak a sikerekben, hanem veszteségek között is? „*Mint bánkódók, noha mindig örvendezők*” (2Kor 6,10) – ilyen paradox lelkiállapot jellemezhet minket, hogy egyensúlyban és harmóniában maradjunk, miközben küzdünk, hogy hivatásunkat betöltsük, jól gazdálkodjunk a ránk bízott élettérrel és benne minden élővel. Dolgunk van a világban, és ha nem látjuk is munkánk gyümölcsét, akkor is örömmel nézünk a jövőbe!

Karsay Eszter

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, tenyereden élünk mindannyian. Engedd, hogy ne felejtjük ezt el, amikor kudarcok, veszteségek érnek bennünket, és engedd, hogy ne felejtjük ezt el akkor sem, amikor sikerek, jó eredmények repítenének minket magasba. Add nekünk azt a kegyelmet, hogy felismerjük Te minden öröm forrása és alapja vagy. Taníts meg örülni teremtésednek és teremtményeidnek úgy, amilyeneknek alkottad őket. Engedd, hogy a Te örömeidből megújulva élhessük életünket minden nap – hálával és felelősséggel. Ámen.

2. NAP – SZELÍDSÉG

ZSOLTÁR

„Ne indulj haragra a gonoszok miatt, ne irigykedj a cselszövőkre!
Mert hamar elhervadnak, mint a fű, elfonnyadnak, mint a zöld növények.
Bízzál az Úrban, és tégy jót,
akkor az országban lakhatsz, és biztonságban élhetsz.
Gyönyörködj az Úrban, és megadja szíved kéréseit!
Hagyd az Úrra utadat, bízzál benne, mert ő munkálkodik:
világossá teszi igazságodat, jogodra fényt derít.
Légy csendben, és várj az Úrra! Ne indulj fel,
ha az alattomos embernek szerencsés az útja!
Tégy le a haragról, hagyd a heveskedést,
ne légy indulatos, mert az csak rosszra visz!
Mert a gonoszok kipusztulnak, de akik az Úrban reménykednek,
azok öröklik a földet.
Egy kis idő még, és eltűnik a bűnös, körülnézel, de nyomát sem talárod.
Az alázatosak öröklik a földet, és teljes békességet élveznek.”

(Zsolt 37,1-11)

Fotó: Claire Chalcraft, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Szelídségeitek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel!” (Fil 4,5)

Micsoda fantasztikus és drámai hatású kép, amikor Illés próféta Isten és a halál óhajtásának feszültségében él. Végkimerülésig fut, míg a Hóreb hegyéhez ér. A teremtés erői mutatkoznak meg Illésnek, sziklák repdesnek a levegőben, a föld tartóoszlopai inognak, a mélységből emésztő láva csap fel. A mindenség formálója, ahol megjelenik, ott új teremtés, a dolgok átalakulása zajlik, külső és mélybe ható változás. Az Úr érkezésének kísérőjelenségei után elhangzik visszatérően egy mondat: „Az Úr nem volt ott.” (1Kir 19,11-12) Nem volt a szélben, nem volt a földrengésben, nem volt a tűzben. Viszont, amiben Isten ott volt, annak a jelzői és jellemzői: halk és szelíd. Isten a nagyban és a kicsiben, a makrokozmoszban és a mikrokozmoszban is egyaránt Úr. Kettéválasztja erejével a hegyet vagy tengert, bármilyen mennyiségű és nemű anyaggal elbír, de a megzavarodott, bizonytalan emberi lélekhez is van szava. Dörgedelemtől mentesítve, égzengéstől hatástalanítva, szelíden és halkán, épp annyira isteni-en van jelen, mint ami az élet megtartását szolgálja.

A szelídség az a kategória, amikor észrevétlenül, nyomtalanul, kéz érintése nélkül, kísérőjelenségek mellőzésével megtörténik. Czétényi Sándor gimnáziumi igazgatóm ballagási beszédében így fogalmazott: *a bilincsek, a fémek, a rácsok szorításának tapasztalata, emléke nélkül megélni a változást.* Szelíden is lehet jelen lenni. A szelídség nem egyenlő a láthatatlansággal, hallhatatlansággal és a hatástalansággal. Ahogy a Mindenki c. Oscar díjas magyar filmben az énekkar néma éneke hangosabban szól és mélyebben hatott, mint a nemtetés bármily más eszközzel való kifejezése.

Az úrvacsoravétel végén az intelmek sorozatát a Római levél egyik passzusaival zárjuk: *„Ha lehetséges, amennyire töletek telik, éljetez minden emberrel békeességben.”* (Róm 12,18) Maga a szelídség az együttélés egyik kulcsa, ami nem engedi, hogy viszályok alakuljanak ki, vagy a nézeteltérések elfajuljanak. A szelídséget nem csak ember és ember között lehet gyakorolni, hanem a természethez való viszonyunknak szintén irányt szabhat. A közelmúltban történt két kirívó eset mutatja, hogy milyen eltúlzott reakciót vált ki az emberből a természettel való fizikális találkozás. 2018-ban egy szurikáta, 2019-ben pe-

dig egy görög teknős pusztult el az emberi agresszió következtében magyarországi állatkertekben. Ha egy erdőben haladunk keresztül, az utunkba hajló ágakat letördelhetjük, lenyiszálhatjuk vagy egyszerűen elhajlítjuk magunk elől, esetleg választhatunk egy járhatóbb utat. A temetőkertekben a hatalmas kőkripták helyett újra felfedezhetnénk a természetes úton lebomló, fából faragott fejfák szimbolikus teológiai üzenetét.

Nógrádi családi nyaralásunk elképesztő emléke, ahogy az útépités során a munkagépek hegyeket bontanak el, és az apróbb szikladarabokat úgy köpi ki magából a gép, mint télen a hótoló a havat. Hálás vagyok azért, hogy az ember nem csak így képes építkezni, hanem olyan módon is, hogy csupa újrahasznosítható anyaggal dolgozik. Ennek a gondolkodásnak az úttörője Shigeru Ban japán építész. Ő honosította meg a beton helyett a papír építészetet. Több esetben a természet vad tombolására válaszul születtek szelíd építészeti megoldásai, mint a földrengések, szökőárak sújtotta területek. Emblematikus épületei között papírtemplomok is vannak, mint a Takatori katolikus templom, vagy a Christchurchi átmeneti katedrális.

Az egyik népszerű angol viselkedéskutató, Desmond Morris úgy vélekedik a vadságról az állatvilágban, hogy az megszelídített agresszió. S ha az embervilágban jelentkezik, akkor ez nem más, mint a vadászösztön eltorzulása. Akkor ütközik ki, ha a mindennapok során nem tudjuk sporttal, játékkal, alkotó munkával kreatívan levezetni az ösztöneinket. Magyarázatában odáig merészkedik, hogy a terrortámadásnál, a rablásoknál, a háborúskodásnál az áldozat az agresszor számára teljesen személytelenné válik. Andrew Lindzey, angol teológus a vadászatot egyenesen anti-evangéliumnak tartja. Az agresszióknak ez a formája a „*felelőtlen megsebzés*” (wanton injury) kategóriájába tartozik, mert nincs rá szükség az önvédelem, a túlélés vagy az alapvető haszon miatt – magyarázza a teológus.

Az evangélium a szelídséggel ellentétes viselkedésre egészen más magyarázattal szolgál. Többször találkozunk fékevesztett emberekkel a Bibliában, akik ön- és közveszélyesek. A gadarai megszállott történetében pontos látelleletet kapunk a gonosz erőktől megszállott ember viselkedéséről. „*Szétszaggatta a láncokat, a bilincseket összetörte, úgyhogy senki sem tudta megfékezni. Kövel vagdosta magát*” (Mk 5,4-5) A Jézussal való találkozás után ezt olvassuk róla: „*Felöltözve ül és eszénél van.*” (Mk 5,15) A benne lakozó vad-

ság egy szelíden turkáló disznócsordának a vesztét okozta. Az Isten országa más lélekszerűségek mentén szerveződik. A vezető nem parancsol, hanem szolgál. Az Isten országában nem a legerősebb agresszor a nyertes, hanem a szelídek, akik ráadásként még a Földet is megkapják.

Szalay László Pál

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, hozzád menekülünk a békétlenség zavarában, az erőszak nyomorában, a pusztítás bizonytalanságában. Te, ki a szelídeknek ígérted a földet, jöjj hozzánk békeségeddel, adj nekünk megnyugvást és bátorságot a cselekvésre. Adj erőt szelíden viszonyulni teremtménytársainkhoz. Mutass nekünk utat a szelíd változtatásban, hogy zavarban, nyomorban és pusztulásban is a Te erődből merítve erőt, békét, szeretetet és életet hirdessünk – hálával és felelősséggel. Ámen.

3. NAP – AGGODALOM

ZSOLTÁR

„Szemem állandóan az Úrra néz, mert ő szabadítja ki lábamat a csapdából.
Fordulj felém, és könyörülj rajtam, mert magányos és nyomorult vagyok.
Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki!
Lásd meg nyomorúságomat és gyötrődésemet, és bocsásd meg minden vétkeket!
Nézd, mennyi ellenségem van! Gyűlölnek kegyetlen gyűlölettel.
Tartsd meg életemet, ments meg, ne szégyenüljek meg, mert hozzád menekültem!
Feddhetetlen becsület őrizzen engem, mert benned reménykedem.”

(Zsolt 25,15-21)

Fotó: Andrew Gook, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Semmiért se aggódjatok!” (Fil 4,6a)

Az aggodalom állapota a nem szűnő szorongásé: nem tudjuk, mi vár ránk a jövőben, ki vagyunk szolgáltatva nálunk nagyobb erők előre megjósolhatatlan kényének-kedvének. Sorsunk bármikor rosszra vagy a jelenleginél rosszabbra fordulhat, minden óhajunk vagy akár tevőleges igyekezetünk ellenére is áldozataivá válhatunk különböző kedvezőtlen fordulatoknak. Nincs uralmunk a folyamatok felett, kicsúszik a kezeink közül az irányítás. A klímaváltozással kapcsolatos közvetlen tapasztalatok szaporodásával és a riasztó előrejelzések egyre nagyobb tömegével szembesülve bárkin eluralkodhat a gyötrő szorongás: nem tudjuk, mikor lépjük át azt a kritikus pontot, amelytől kezdve nincs visszaút, egy teljesen ismeretlen, kiszámíthatatlan és minden bizonnyal nem túl barátságos időszak küszöbén állunk.

Az igeszakaszon töprengve alapvető párhuzamokat vehetünk észre a Filippi levél és a hegyi beszédben elhangzottak aggodalom-ábrázolásában. Mindkét szöveg arra int, hogy az igazán fontosra összpontosítva szabaduljunk attól, ami felesleges. Jézus még csak az evés és a ruházkodás szükségleteiről beszél, a fogyasztói létformában ma a végképp szétaprózódó, mesterségesen felkeltett és túltáplált igények sokasága nyit újabb és újabb kapukat a gyorsan terjeszkedő, mohó aggodalom számára. Az aggodalom szétforgácsolja erőinket. Ha sikerül is az egyik szükséglet terén alkalomszerűen elhallgattatni, egy másik irányból újra felüti fejét, és enni kér. Környezetünk egyre sokasodó válságjelenségei, a szélsőséges időjárás okozta katasztrófák, a biológiai sokféleség látványos pusztulása, a levegő, a vizek és a talaj állapotromlása okozta vész- és szükséghelyzetek gyarapodása, valamint az ezekről szóló tudósítások és az ezek alapján felvázolt riasztó jövőképek naponta ránk zúduló áradata aláássa azt kényelmes és kiszámítható biztonságot, amellyel szívesen járnánk-kelnénk és cselekednénk a teremtett világban.

Az evangélium azonban rámutat: az aggodalom, bármennyire természetesen lép is fel életünkben, Isten országára tekintve szertefoszlik. Elengedéséhez erre az alapvető perspektívaváltásra van szükség, Isten országába nem a „minden mindegy” csüggedtségén, sem a szorongáson alapuló teljesítmény-

növelésen keresztül jutunk, hanem annak az ígéretnek az örömteli elfogadása révén, hogy történjék bármi, ez a világ, ez a teremtett környezet nyer új formát abban a folyamatban, amit az Újszövetség új teremtésnek nevez. Ha képesek vagyunk elfogadni, hogy minden egyebet „ráadásul” kapunk, a környezet megóvása érdekében végrehajtott cselekedeteinket többé nem a félelem, hanem a hálás szeretet vezérelheti majd.

Szűcs Kinga

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, Te eteted az ég madarait, öltözteted a rét liliomait. Add meg nekünk azt a bölcsességet, hogy ne vesszünk el aggodalmaink kínzó rengetegében, hogy mára és holnapra is, jelenre és jövőre is a Te ajándékoként tekinthessünk. Erősítsd meg bennünk a Lelked által adott reményt, hogy ne bénítson meg minket az aggodalom, amikor kénytelenek vagyunk belátni világunk ökológiai állapotának romlását, melyet mi okozunk. Segíts, hogy tanuljunk az ég madaraitól és a rét liliomaitól, hogy ezzel a bizalommal élhessük életünket – hálával és felelősséggel. Ámen

4. NAP – IMÁDSÁGBAN ÉS KÖNYÖRGÉSBEN

ZSOLTÁR

„Uram, hallgasd meg imádságomat, figyelj könyörgéseimre! Hallgass meg, mert hű és igaz vagy te! Ne szállj perbe szolgáloddal, hiszen egy élő sem igaz előtted! Mert ellenség üldöz engem, földre tiporja életemet, sötétségbe taszít, mint a régen meghaltakat.

Lelkem elcsüggedt bennem, szívem megdermedt bensőmben.

Visszaemlékezem a régi napokra, végiggondolom minden tettetted, elmélkedem kezed alkotásain.

Imádkozva nyújtom feléd kezem, lelkem utánad eped, mint a kiszikkadt föld.

Siess, Uram, hallgass meg, mert odavan a lelkem. Ne rejtse el orcádat előlem, mert olyan leszek, mint a sírba leszállók!

Hadd halljam minden reggel, hogy hűséges vagy, hiszen benned bízom!

Ismertesd meg velem, melyik úton járjak, mert hozzád vágyódik lelkem.

Ments meg ellenségeimtől, Uram, nálad keresek oltalmat!

Taníts akaratom teljesítésére, mert te vagy Istenem!

A te jó lelked vezéreljen az egyenes úton!

Tartsd meg életemet nevedért, Uram, hozz ki engem a nyomorúságból a te igazságodért!”

(Zsolt 143,1-11)

Fotó: Liane Metzler, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt.” (Fil 4,6)

Ki tartja számon az aggodás formáit, számát és mélységét a történelemben két traumás időszak között? Érdekel-e valakit komolyan, hogy a Földön élő emberek milyen körülményeket hoznak létre egymás és önmaguk számára az idő linearitásában? Összegződik-e a fájdalom, kilátástalanság és az értelmetlenségtől való félelem valahol egy „világszívben”? Hozzá lehet-e jutni a békeesség forrásához és megvéd-e ez a bajtól?

Az ehhez hasonló kérdések hamar utolérlik azokat az embereket, akik nem elégszenek meg a pillanat nyújtotta örömmel, bánattal, a minden percben újra elszalasztott vagy kihasznált lehetőségekkel. Az aggodás bilincs a léleknek, a szorongás félelem a félelemtől. Mintha egy gonosz erő elintézte volna, hogy ne is kelljen jelen lennie az emberek szívében és értelmében ahhoz, hogy romboló szándéka uralomra jusson. Elterjedt volt a huszadik századot a szorongás korának nevezni. Talán nem is csak az ipari méreteket öltő világháborús embermészárlások miatt, hanem az emberi lélek erre adott válaszának kutatási irányai okán.

Egész biztosan sokan jártak már jól a történelemben mások aggodásának, szorongásának, állandósult félelmének kihasználásával. Mostanában is sokan járnak jól a tönkretett Föld rémének vízióival, és ugyanilyen sokan húznak hasznot ezek tagadásából. Nem egyszerű feladat megkülönböztetni a megalapozott és mesterségesen felkeltett aggodást, és talán még nehezebb szembenézni az aggodással az aggodás tagadásának kényszere nélkül.

Az imádság és könyörgés az aggodás két ellenszere. Az apostol szavaiban mégsem az aggodástól való megszabadulás lehetősége indokolja az imádság és könyörgés szükségességét. Aki ebben a két tevékenységben otthon van, a megszokottnál jóval kiterjedtebb módon ismeri meg a világot maga körül. Az imádság szava, a *proszeukhé* Istenhez címzett mondanivalót jelent, de jelenti az imádság városon kívül, rituális szokások miatt sokszor vízpartra eső helyét is, ahova az emberek imádkozni jártak, ki a „szabadba”. A könyörgés szava a *deészisz*. Esedezés, könyörgés, folyamodás, kérés. De jelenti a szegény-

séget, nélkülözést, ínséget, szűkölködést is. Mert kérni csak a nélkülöző tud őszintén. Nélkülözés, amely legyőzi az aggodást? Szegénység és ínség, amelytől nem kell félni? A hivatalos helyektől távol eső, szabadban mondott imádság, amely „az isten háta mögötti” helyeken is szabadon árad, mint a bűnököt jelképesen lemosó víz?

Ha semmi másra nem szeretnénk időt és figyelmet szentelni hátralevő életünkben, mint az imádság és könyörgés e két formájára, akkor is gazdag emberekké válhatnánk olyan értelemben, amire ma mindenkinek, a világnak és a teremtményeknek igazán szükségük van.

Béres Tamás

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, hozzád fordulunk ínségben és nélkülözésben, megfáradva új erőért könyörögve, eltévedve útmutatásodat kérve, aggodalmunkban a bizonyosságot keresve. Engedd, hogy az élet folyamainak partjára ülve, imádságunkban Veled találkozhassunk, Hozzád kiáltsunk, Nálad találjunk menedéket. Emlékeztess minket, hogy Te velünk vagy, együttműködsz velünk a teremtésért viselt felelősségünkben, ezért tudjuk nyíltan eléd vinni ezeket a gondjainkat is. Ismertesd meg szívünkkel annak a szegénységnek a gazdagságát, melyet csak a Veled való kapcsolatban találhatunk meg, hogy ebből a találkozásból táplálkozva éljünk – hálával és felelősséggel. Ámen.

5. NAP – HÁLAADÁS

ZSOLTÁR

„Magasztallak, Uram, mert megmentettél.

Nem engedted, hogy ellenségeim örüljenek bajomon.

Uram, Istenem, hozzád kiáltottam, és meggyógyítottál engem.

Uram, kihoztál engem a holtak hazájából, életben tartottál,
nem roskadtam a sírba.

Zengjete az Úrnak, ti, hívei, magasztaljátok szent nevét!

Mert csak egy pillanatig tart haragja, de egész életen át a kegyelme.

Este szállást vesz a sírás, reggelre itt az ujjongás.

Míg jó dolgom volt, azt gondoltam: Nem tántorodom meg soha.

Uram, kegyelmedből hatalmas hegyre állítottál.

De mikor elrejtetted orcádat, nagyon megrettentem.

Ekkor hozzád kiáltottam, Uram, és így esedeztem az Úrhoz:

Mit használ neked a vérem, ha leszálok a sírgödörbe? Hálát ad-e neked,
aki porrá lett, hirdeti-e hűségedet?

Hallgass meg, Uram, kegyelmesen, légy segítségemre, Uram!

Te pedig gyászomat örömmre fordítottad, leoldoztad gyászruhámat,
és örömbbe öltöztettél.

Ezért szüntelen zeng neked a szívem, örökké magasztallak, Uram, Istenem!”

(Zsolt 30,2-13)

Fotó: Evi Radauscher, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Az ökológiai megtérés (...) mindenekelőtt az Atya szeretetéből kapott világ ajándékként való elismerése, (...) amely nagylelkű cselekedeteket eredményez.”

(Ferenc pápa: Laudato si' 220.)

A hála érzülete, annak kifejezése keresztény életünk alapja, termőtalaja. Olyannyira az, hogy ősiségében, magától értetődőségében szinte eltűnik szemünk elől, amint elborítja a belőle kivirágzó liturgia, közösségi élet, imádság. *Evcharisto*: köszönöm (Görögországban még ma is...)! *Eucharisztikus* cselekedeteink abból fakadnak, hogy a Teremtő iránt és a teremtésért – benne saját életünkért, sorsunkért – érzett hálánk, örömünk összehoz bennünket, közösséggé tesz.

Hálánk az Isten szeretete fölött érzett örömünk visszatükröződése, az isteni szeretet visszhangja. A megajándékozottság öröme: mindazon személyekért, dolgokért és körülményekért, amelyeket az emberi személy *készen talál* maga körül, s amelyek otthont jelentenek számára, valamint segítenek életét fenntartani, személyiségét kibontakoztatni, munkálkodásához teret és tárgyat adni, bölcsességében fejlődni, testi-lelki felüdülését szolgálni, életének célját megtalálni, megérteni és beteljesíteni.

Hálát adni – liturgikus szavakat idézve – „méltó, igazságos, illő, célravezető, üdvös”. Az apostolokra és egyházatyákra visszamenő tanítás, hogy a hála szükséges, szép, hasznos, méltányos. A gondolkodó és felelős emberhez méltó, az őt megajándékozó természettel, személlyel (és végső soron a Teremtővel) szemben pedig illő és igazságos a köszönetet kifejezni, a megajándékozottságot elismerni és szóvá tenni.

Egy tavalyi ökumenikus tanácskozásunk, beszélgetésünk tézise volt, hogy „A hála a fenntarthatósági fordulat alapja” (is). Ez azon a meggyőződésen – sőt: tapasztalaton – alapul, hogy a hála kifejezése/kifejeződése valami *hatásos* dolog, tehát megléte és hiánya egyaránt gyakorlati testi-lelki következményekkel jár. A hálaadás mintegy visszahat a köszönetet mondóra is, formálja őt, felfogást, szemléletet, lelkületet, értékrendet alakít (át), kiegyensúlyozottabbá és boldogabbá tesz. A hálás lelkület által a közösség magatartása, viselkedése, a teremtett világhoz való viszonya végső soron fenntarthatóbbá válik, a fenntarthatósági kihívásokra és megoldási lehetőségekre fogékonyabb lesz...

Tartsunk tehát önvizsgálatot! Mink van, amit nem kaptunk? Tudjuk-e „lel-tárazni” az életünkben kapott ajándékokat, az ökoszisztéma-szolgáltatásoktól a közintézményekig, a technikai civilizációtól a művészetekig, a személytől személynek és a közösségtől közösségnek juttatott ajándékokon át a végső ajándékozóig?

Fel tudjuk-e őszintén mérni ezeknek az ajándékoknak a helyzetét, állapotát, esetleges törékenységét, fenyegetettségét; elosztásuk igazságtalanságait, eloszlásuk egyenetlenségeit? Felismerjük-e az anyagi és szellemi, lelki természetű ajándékok egymásra utaltságát, kapcsolatait?

Hálánk és lekötelezettségünk átvált-e elkötelezettségbe; mozgósító erő lesz-e a Teremtő, a végső ajándékozó iránti hála arra, hogy tiszteljük és megvédjük ajándékait?

Zlinszky János

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, Teremtő Atyánk, add ajkunkra a hálaadás szavait mindenért, amit nem mi alkottunk, de használhatjuk és gyönyörködhetünk benne. Add, hogy hálás szívvel tudjunk tekinteni az életünknek keretet adó intézményekre, életünk természetes körülményeire és feltételeire. Tégy képessé, hogy köszönetet tudjunk mondani mindezekért! És segíts meg bennünket, hogy köszönetet mondjunk a ránk bízott teremtményeidért is, hogy derűsen és szelíden szolgáljuk őket – hálával és felelősséggel. Ámen.

6. NAP – BÉKESSÉG

ZSOLTÁR

„Áldom az Urat mindenkor, állandóan őt dicséri szám.
 Az Úrral dicsekszik lelkem. Hallják ezt az alázatosak, és örülnek.
 Hirdessétek velem az Úr nagyságát, magasztaljuk együtt az ő nevét!
 Az Úrhoz folyamodtam, és ő meghallgatott,
 megmentett mindattól, amitől rettegetem.
 Öröme derülnek, kik rátekintenek, nem pirul az arcuk.
 Kiáltott az elesett, az Úr meghallgatta, és minden bajából kiszabadította.
 Az Úr angyala őrt áll az istenfélők mellett, és megmenti őket.
 Éreztétek, és lássátok, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.
 Féltétek az Urat, ti, szentjei, mert nem szűkölködnek az istenfélők.
 Az oroszlánok is sínylődnek és éheznek, de akik az Úrhoz folyamodnak,
 nem nélkülözik a jót.
 Jöjjetek, fiaim, hallgassatok rám, megtanítalak benneteket az Úr félelmére.
 Ki az az ember, akinek tetszik az élet, és szeretne jó napokat látni?
 Vigyázz, hogy nyelved ne szóljon rosszat, és ajkad ne beszéljen csalárdságot!
 Hagyj fel a rosszal, és cselekedj jót, törekedj békességre, és kövesd azt!
 Az Úr szeme látja az igazakat, füle meghallja kiáltásukat.”

(Zsolt 34,2-16)

Fotó: Wes Grant, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„És Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szívünket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.” (Fil 4,7)

Békesség vagy aggodalom? Öröm vagy félelem? Az „Öröm levelének” is nevezett Filippi levélben ezek a szélső lelki pólusok. Melyik érzés tölti be szívünket, ha a 21. század elején közösségeinkre, környezetünkre és tágabb értelemben az egész teremtettségre kitekintünk? Mielőtt teljesen beárnyékolná szívünket az aggodás sűrű fellege, idézzük fel, hogy az „Öröm levelét” egy olyan ember írta meg, aki éppen börtönben szenved hitéért. Az apostolnak ez a Krisztusra néző reményteljes lelkülete és bizakodása útmutató bátorítás ma is számunkra.

Ha körbenézünk a világban, elönthetné szívünket a rettegés, vagy a peszsimizmus és a depresszió. Milyen távlatok felé nézünk? Van még remény? A világszintű gazdasági egyenlőtlenségek, az emberi önzés, az anyagi gondolkodás és a mértéket nem ismerő birtoklási vágy társadalmi, szociális és politikai feszültségek sokaságához vezet, amelyek napi hírként ömölnek ránk, mint az áradat.

Apropó vízözön. A negatív hírek özöne, az eredendően szellemi és lelki problémáink zuhogó árja mellett sajnos a glóbusz is vészjelzéseket ad. Sokrétű problémáról van szó. Gondoljunk csak a 2019-es esztendő első felében hazánkra. Előbb a több hónapos vízhiány, majd a túl sok esőzés okozott kijavíthatatlan károkat a mezőgazdaságban. A felboruló ökoszisztéma nem egy várható jelenség, hanem már benne élünk. A legújabb kor vízözöne nem egyszerűen a víz sokasága, hanem a teljes teremtetség összetett krízise. Ez egyszerre mutatkozik meg az áradások és aszályok, földrengések és cunamik, levegő-, víz- és ételszennyezés formájában, és mindezzel összefüggésben a betegségek terjedésében és a fajok kihalásában.

Mit kezdünk ezzel a globális békétlenséggel? Hogyan dolgozzuk fel ezeket? Kihez forduljunk? Ki fogja megőrizni szívünk, lelkünk, életünk és a teremtett világunk? A Filippi városába szóló levél az Isten békességéről és az itt születő keresztény gyülekezet története (ApCsel 16) utat mutat számunkra a teremtésvédelem terén is.

A fő tanulságok:

1. Isten békéje (shalom) olyan kegyelmes áldás, amely felette áll az emberi gondolkodásnak, emberi erőnek, ami önmagában csak erőlködés és próbálkozás. Ne a magunk eszére támaszkodjunk, hanem a Teremtő Isten szándékára hagyatkozunk.
2. Isten békéje olyan aktív életgyakorlat, amely megőriz. Nem elpusztít és felél, hanem éltet, életben tart, jövőt ígér. Holisztikus módon a teljes emberi életet veszi figyelembe (szív és értelem), és így törekszik a megtartásra.
3. A Filippiben születő közösség az első európai gyülekezet, amelynek születése annak is köszönhető, hogy Pál apostol a globális isteni tervben kész volt részt venni és szolgálni. Nincs teremtésvédelem globális perspektíva nélkül.
4. A filippi történet bátorító, reménységgel teli vonása ugyanakkor, hogy a kicsiny, helyi kezdeményezések útja ez: néhány ember, többségében asszonyok gyűlnek össze, nyitják meg szívüket a gyógyító evangélium, a Krisztusról szóló örömhír előtt. Még egy imaházuk sincsen. Isten szabad ege alatt, a folyóparton találkoznak. A teremtett világ közepén kezdődött el az Új Teremtés, méghozzá lelki változásokkal.
5. Amit az üldözés követ. Itt is voltak nehézségek. Ruhájukat letépiük, sok ütéssel megbotozzák őket, Isten embereit börtönbe vetik és kalodába zárják. S megremeg a föld is: földrengés rázza meg a várost. De ezzel egyszerre kinyílnak a záruk és a szívek is. Van megtérés, új élet: a börtönőr és családja is dönt Jézus Krisztus mellett.

Mi a filippi üzenet a békességről? Lehet, hogy kritikus helyzetek, nehézségek, támadások vesznek körül, s a remélt változások csak szerény mértékben tapasztalhatók. De közben számolhatunk a reménytelenség helyett reménnyel, békétlenség helyett a minden emberi értelmet és gondolatot felülmúló békével és isteni megoldásokkal. Erre van szükségünk ma is. Miközben egyre többen vesznek észre immár a fiatalok körében is Európában: cselekedni kell, lépni kell, mert az utolsó órában lehetünk. Kegyelmi pillanat ez. Sajnos, úgy látszik, újra meg újra el kell jutnunk a legnehezebb pontig, hogy végre változást akarjunk,

felebredjünk és megtérjünk arra az útra, amelyre Isten hív mindnyájunkat. Akár kicsik vagyunk, akár nagyok. Nem számít. Induljunk el, béküljünk meg Istennel, hogy aztán eszközei lehessünk a világ felé való nagy szolgálatban. Ahogy Pál írja: „Mindez pedig Istentől van, aki megbékéltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békéltetés szolgálatát.” (2Kor 5,18)

Khaled A. László

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, Te aki békesség vagy a békétlenségben, öröm forrása a keserűségben, reménység a reménytelenségben, kegyelem és irgalom a nehéz időkben, add nekünk békességedet, hogy hű követeid legyünk világodban. Téríts magadhoz bennünket, akkor is ha szívünket szorongatja a kétség, ha nem látjuk az utat, ahova lépni kellene, ha nem találjuk a börtöneinkből szabadító kegyelmedet. Ne engedd, hogy a környezet állapotának romlásából eredő feszültségek megtörjék köztünk az egységet, ne hagyd, hogy egymás ellenében akarjunk megmenekülni a veszélyekből. Békességed vezéreljen minket mindenkor, hogy rátaláljunk ösvényedre, és bátran élhessünk – hálával és felelősséggel. Ámen.

7. NAP – AZ ÚR KÖZEL

ZSOLTÁR

„Magasztallak téged, Istenem, királyom, áldom nevedet mindörökké.
 Mindennap áldalak téged, dicsérem nevedet mindörökké.
 Nagy az Úr, méltó, hogy dicsérjék, nagysága felfoghatatlan.
 Nemzedékről nemzedékre dicsérik műveidet, hirdetik hatalmas tetteidet.
 Fenségeden, ragyogó dicsőségeden és csodálatos dolgaidon én is elmélkedem.
 Elmondják, hogy milyen félelmetes a hatalmad, én is felsorolom nagy tetteidet.
 Áradoznak, emlékezve nagy jószágodra, és örvendeznek igazságodnak.
 Kegyelmes és irgalmas az Úr, türelme hosszú, szeretete nagy.
 Jó az Úr mindenkire, irgalmas minden teremtményéhez.
 Magasztal, Uram, minden teremtményed, és híveid áldanak téged.
 Elmondják, hogy országod milyen dicsőséges, és beszélnek hatalmadról,
 megismertette az emberekkel az Úr hatalmas tetteit, országa ragyogó dicsőségét.
 Országod örökkévaló ország, uralkodásod nemzedékről nemzedékre tart.
 Támogat az Úr minden elesettet, és fölegyenesít minden görnyedezőt.
 Mindenki várakozva néz rád, és te idejében adsz nekik eledelt.
 Kinyitod kezedet, és kielégítesz minden élőlényt kegyelmesen.
 Az Úrnak minden útja igaz, és minden tette jószágos.
 Közel van az Úr mindenkire, aki hívja, mindenkire, aki igazán hívja.”

(Zsolt 145,1-18)

Fotó: Matt Cannon, Forrás: Unsplash

MEDITÁCIÓ

„Közel van az Úr mindenkéhez, aki hívja, mindenkéhez, aki igazán hívja.”
(Zsolt 145,18)

A közelség nem csak térbeli vagy időbeli kis távolságot jelentett a bibliai korban, hanem spirituális értelemben az Istennel való szoros kapcsolatra is használták a kifejezést. „Közelieliek” voltak a kultikusan tiszta, fogyatkozás nélküli papok, akik szolgálatukban közeledhettek Isten szentségéhez (3Móz 21,21–23). A közeledés a teremtettség keretén belül egy lelki és testi törekvés volt az isteni tisztaságra, tökéletességre. „Közeledőnek” nevezték az újonnan megtért, prozelitává lett pogányt, vagy a kumráni közösségben a belépőt. Ma is használjuk azt a kifejezést, amikor valaki ott van a tűz közelében, ami azt jelenti, hogy hozzáfér a fontos, másoknak elérhetetlen információkhoz.

Amikor teremtésvédelemről beszélünk, mindenki ugyanolyan közel van a tűzhöz, és mindenki ugyanúgy tisztában lehet azzal, hogyan tesszük tönkre a teremtett világot, és hogyan zsákmányoljuk ki ahelyett, hogy Isten megbízásából felelősen gondoskodnánk és irányítanánk. Sőt, ez mindenhol nyilvánvalóvá lett, akár a tenger fenekére, akár a szirtek csúcsaira megyünk.

Ha hegyre túrázok fel, sokszor van olyan érzésem, hogy Istenhez közeledek. A „hórebes” érzés akkor teljesedik ki, amikor egy csúcstról letekinthetek, s távlatokban láthatom azt a lenti teret, ahol hétköznapijaim telnek. A természet szépsége még inkább természetessé tesz, és Isten teremtői munkájában gyönyörködhetek. Egyszer egy olyan hegycsúcsra értünk fel az Appalache-hegységben, ahonnan pusztuló fenyőerdők képe tárult elénk, amíg csak a szem ellátott. Mindez a lenti emberi tevékenység következménye volt, a légszennyezettség és a savak esők pusztították a fákat. Nem éreztem a fogyasztói társadalomtól való távolságot, sőt nagyon is láttam annak következményeit. Nincs már olyan hely, ahol az emberi szennyezéstől mentesen szemlélhetnénk a teremtett világ szépségét.

Ám, ahogyan Pál írja: „Az Úr közel!”, és ezzel megfordítja az irányt. Leszámol azzal a törekvéssel, hogy az ember közeledhet Istenhez, és a maga erőfeszítéséből elfelejtheti mindazt a gögöt, mohóságot, ami tönkreteszi saját életterét is. Az Újszövetségben nem az ember kerül közel Istenhez, hanem

Isten lesz emberré, így lesz az Úr közel. Az Úr közelségével kinyílik a Szentek szentje, és a végén belép a világba az, Aki kezdetben megteremtette azt.

Ez egyben a végidőkre vonatkozó ígéret is, kétezer éve az utolsó előtti időkben vagyunk, s várjuk Jézus visszajövetelét. A keresztyén ember tudatában van a klímaváltozásból eredő végnek, mégsem azt mondja, hogy a „vég közel”, hanem azt: „az Úr közel”. Ez egy olyan személyes, dinamikus állapotot feltételez, ami reális, de nem lemondó; illúzió nélküli, de nem reménytelen. Érezzük a világvége közelségét, de ennek ellenére nem mondunk le felelőségünkről. Nem felejtjük el hálánkat, mert az Úr szép és jó világot teremtett nekünk. Isten közelsége nem egy statikus, merev állapot, hanem Isten szabadon közeledik felénk. Legyünk mi is szabadok a jó cselekvésére a teremtett világban! „Közel van az Úr mindenkihez, aki hívja, mindenkihez, aki igazán hívja.” (Zsolt 145,18).

Kodácsy Tamás

IMÁDKOZZUNK!

Istenem, mi Urunk, mi Atyánk, aki bátorítasz bennünket, hogy hívjunk Téged: jöjj közel hozzánk! Jöjj közel, légy velünk minden nap. Légy velünk, amikor tágas téren állunk, légy velünk, amikor szívünk szűkössége szorongat minket. Ne engedj bennünket elveszni sem mélységben, sem magasságban. Te közel vagy hozzánk az égben és közel vagy megtestesülésed által e világ dolgaiban is. Hívunk Téged Urunk, jöjj közel, hogy Veled, a Te közelségedben éljünk – hálával és felelőséggel. Ámen.

IFJÚSÁGI KÖRÖK SZÁMÁRA AJÁNLOTT JÁTÉKOK, FELADATOK

Az ifjúsági körökben a teremtés hetével kapcsolatosan olyan játékokat javasolunk, amelyek érzékenyítik a fiatalokat abban, hogy az individuális szempontok helyett közösségi és rendszerszintű nézőpontból figyeljék meg a körülöttük zajló társadalmi folyamatokat.

Ebben egy könyv lehet segítségünkre, melyből most egy közösségi játékot idézünk.

Linda Booth Sweeney és Dennis Meadows: Rendszergondolkodás játékosan (Tanuló Szervezetek a Fenntarthatóságért Alapítvány, Budapest, szerk. Kiss Tibor, 2015.)

Miért fontos a játék?

Nem csupán információkat tanít meg, nem csupán közösséget, csoportot erősít, nem csupán tapasztalatot lehet szerezni általa, hanem azokra a viselkedési, problémamegoldó modellekre is rámutat, amelyek minden csoportnak a döntési mechanizmusát meghatározzák. Ezért olyan dolgokra tanít a játék, amit másként nem is lehet megérteni. A teremtésvédelem területe kifejezetten olyan attitűdöt igényel, amely a tartós együttműködésre, társas viselkedésünkre kérdez rá. Ezért javasoljuk az alábbi játékokat.

LEHALÁSZÁS

(Idézett könyv 221. oldal)

Cél:

Amikor egy rendszer szerkezete azt erősíti, hogy annak tagjai csak saját hasznukra cselekedjenek, akkor épp ez történik: „Mindenki egyért, egy sem mindenkiért.” Zsúfolt uszodák, túlhaláztat, bevásárló központban tolongó tö-

Fotó: Tegan Mierle, Forrás: Unsplash

megek – csak néhány példa erre a viselkedési mintára. Ez a játék érzékenyíti a fiatalokat arra, mit jelent, ha csak a saját jólétem a szempont. Pontosan a saját történetük érdekében cselekedve okozzák a környezet összeomlását.

Időtartam: Körülbelül 30 perc

Kellékek:

Egy nagy fémdoboz, amelybe befér kb. 50 érme. Akkora legyen, hogy kézzel könnyen ki tudjuk venni. 200 kb. 2 cm átmérőjű fém érme, csapatonként egy kisebb edény, csapatonként 10 papírcédula, egy nagy írótabla, rajta négy ábra:

1. A játék neve: Lehalászás
2. Játékszabályok: Mindenki egy halászatból élő csapat tagja, melynek célja, hogy a lehető legnagyobb vagyonra tegyen szert a játék végére. Minden kifogott hal 10 forintot ér.

A tenger legfeljebb 50 halat tud eltartani. A játék kezdetén 25-50 közötti a halak száma.

6-10 „évig” játszunk és évente egy kör döntést hozunk. A csapat minden évben eldönti, hogy hány halat próbál fogni abban az évben. A kívánt fogást egy papírdarabra írják, melyet behelyeznek a „halászhajóba”, azaz a csapat edényébe, a hajót odaadják a játékvezetőnek.

A játékvezető véletlenszerű sorrendben teljesíti a kéréseket. A kifogott halakat a „halászhajóban” küldi vissza a csapatoknak. Ha azonban a kérés több, mint amennyi hal maradt a tengerben, akkor nem kapnak halat abban a körben.

3. Miután minden rendelést feldolgoztak, a halászhajók visszakerültek a csapatokhoz, a halak száma megújul.

4. A játék lépései:

1. A csapat meghatározza a hosszú távú stratégiáját.
2. Minden döntési körben állapítsuk meg, mennyi halat akarunk fogni.
3. Írjuk rá a számot a cetlire, tegyük bele a hajóba, és adjuk oda a játékvezetőnek.
4. A kéréseket véletlenszerű sorrendben teljesítik.
5. Hozzuk vissza a hajónkat, vegyük ki belőle a halakat és kezdjük újra az 1. lépéssel.

Előkészítés:

40 érmét tegyünk a „tengerbe”, azaz a fémdobozba!

10-10 papírdarabot tegyünk mindegyik csapat hajójába!

Körülbelül azonos létszámú csapatokra osszuk a társaságot. (2-6 fő)

A csapatok helyezkedjenek egymástól hallótávolságon kívül úgy, hogy a stratégiát meg tudják magukban beszélni, de lássák a táblát.

1. lépés

Bevezető szöveg: Gratulálunk mindenkinek, mindannyian egy halász társaság tagjai lettek. Halakban bővelkedő tengeren játszunk! Rázzuk meg a dobozban levő érmeket!

Olvassuk fel a 2. ábra játékszabályait!

Magyarázzuk el a 3. ábrát: Ha nem marad hal a leadott kérések teljesítése után, akkor nem lesz szaporulat. Ezért ha 25 hal marad, akkor például 25 hallal egészítjük ki az állományt, hogy ismét elérje a tenger eltartóképességét, ami legfeljebb 50 hal. 6-8 kör a játék, minden kör egy évnek felel meg.

2. lépés

Mutassuk meg a 4. ábrát, a játék lépéseit. Minden csapat kap néhány percet, hogy a hosszú távú stratégiáját kialakítsa.

3. lépés

Teljesítük véletlen sorrendben a kéréseket! Miután minden hajót begyűjtöttünk, csukott szemmel keverjük össze a hajókat. Nem tudjuk, melyik hajó kap először a halállományból.

4. lépés

Húzzuk ki a bal szélén levő hajóból a cetlit. Ne áruljuk el az igényelt mennyiséget. Vegyük ki a kívánt mennyiségű halat, és helyezzük a hajóba. Teljesítük sorban a következő hajósok kérését. Ha valamelyik kérés nagyobb, mint a tengerben maradt halak száma, akkor tegyük vissza a cetlit a hajóba. Juttassuk vissza a hajókat a csapatokhoz.

5. lépés

A csapatok meghatározzák a következő rendelésüket. Közben megújul a halállomány. Ha a tengerben a halak száma 25 és 50 között van, akkor a halak számát visszaállítjuk 50-re. 25 halnál kevesebb esetén annyit pótolunk, amennyi a kérések teljesítése után benne maradt. Ha pl. 12 érme maradt, akkor még 12-öt teszünk bele. Az érméket érdemes egy papírlapon írva követni.

6. lépés

Gyűjtsük be a 2. év rendeléseit. Érdemes egy-két körön át bent hagyni a játékosokat akkor is, ha minden halat kihalásztak, hogy tapasztalják az eredményt. Ha a játékosok úgy játszanak, hogy a halpopuláció fennmarad, akkor is néhány kör után állítsuk le a játékot.

Általában 6-8 kört kell játszani.

A játék megbeszélése

Általában egy-két csapat agresszív halászati stratégiát választ.

Általában vannak, akik szeretnék, ha összefognának a játékosok.

Mivel évente legfeljebb 25 hal ereszhető a tengerbe, a fenntarthatóan kifogható halak száma sem lehet több.

Írják fel a csapatok a táblára, hogy mennyi a vagyonuk.

Majd beszéljék meg:

Mi történt a játék során?

Mennyire a játék szeretete volt a felelős vagy más?

Mi lett volna a legnagyobb vagyon, amire együtt szert tehettek?

Mennyi vagyont gyűjtöttek valójában?

Volt-e nyertes?

Milyen vezérelveket kellett volna követni ahhoz, hogy az összes csapatnak a lehető legnagyobb legyen a nyeresége?

Hol látunk hasonló példát a valóságban?

Milyen irányelveket lehetne követni ahhoz, hogy fenntarthatóbb eredménye legyen?

HULLADÉKVÁLOGATÁS

Cél: Rámutatni a szelektív hulladékgyűjtés nehézségére.

Időtartam: Körülbelül 30-40 perc

Nagyon egyszerű játék. Egy átlagos család hulladékát az asztalra öntjük. (Például tejes doboz, konzervdoboz, különféle csomagolóanyagok, elem, gyümölcshéj stb.) Mindenkinek válogatni kell. A szelektív gyűjtőszigethez hasonlóan különböző dobozokba kell őket helyezni, amelyeket a játékvezető előre odakészített.

Menet közben megbeszéljük, mi hova kerüljön.

Felmerülő kérdések:

Van-e olyan, amelyben bizonytalanok a fiatalok, hova kell dobni? Van-e olyan, amit semelyik szelektív edénybe nem lehet dobni? Hova kerülnek a szerves hulladékok? Mi számít veszélyes hulladéknak, hova lehet helyezni azokat? Melyek a szelektív gyűjtés nehézségei?

Szükséges eszközök:

- Vegyes hulladék (Vigyázni kell arra, hogy ne legyen éles vége, és ne koszolja össze a termet.)
- Felcímkézett dobozok a különböző hulladékfajtáknak

HELYI KÖZÖSSÉGI AKCIÓK A TEREMTÉS HETÉN

FELHÍVÁS EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK ÉS CIVIL SZERVEZETEK SZÁMÁRA

A teremtés megőrzésében nagy szerepük van a helyi közösségeknek. Cselekedeteinkkel, hozzáállásainkkal aktívan járulhatunk hozzá az erőforrásaink megőrzésével, környezetünk védelméhez. A helyi egyházi és civil közösségek mintaadóként és értékközvetítőként különösen fontos szerepet játszhatnak ebben a folyamatban.

Az Oikosz – Közös házban élünk projekt partnereiként arra buzdítjuk a helyi egyházi közösségeket, hogy a Teremtés hete alkalmából szervezzenek helyi környezetvédelmi akciókat, rendezvényeket. Az esemény bármi lehet, ami kapcsolódik a teremtésvédelem tematikájához, akár egy előadás, családi nap, helyi környezetjavító tevékenység, kirándulás egy közeli természetvédelmi területhez. Szeretnénk arra ösztönözni az egyházi közösségeket, hogy működjenek együtt a helyi környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel, ezzel is kiszélesítve a teremtésvédelmi összefogást. Támogatóink jóvoltából ezeket a helyi együttműködésen alapuló eseményeket – korlátozott számban – kisösszegű támogatással (20-70 ezer Ft) is segíteni tudjuk.

Jelentkezési határidő: 2019. szeptember 13.
 Jelentkezési űrlap: <https://forms.gle/yTrgmwEXsAkYUwKu8>

További információ: Farkas István,
 Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért,
farkas.istvan@tff.hu, +36-70-340-8801

Az Oikosz – Közös házban élünk projektet a Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért, a Csalán Egyesület, a Károli Gáspár Református Egyetem Ökogyülekezeti Műhelye, a Magyarországi Evangélikus Egyház Ararát Munkacsoportja és a Naphimnusz Teremtésvédelmi Egyesület hajtja végre a Baptista Szeretetszolgálat és az Európai Unió támogatásával.

EGYHÁZI INGATLANOKBAN ÉLŐ ÉPÜLETLAKÓ ÁLLATFAJOK VÉDELME

Bizonyos védett állatfajok – denevérek és baglyok – időszakos vagy állandó szálláshelyei épületekben vannak, elsősorban magasabb tornyokban, padlásterekben, amelyek egy jelentős része egyházi ingatlan. Ezeknek az épületlakó kolóniáknak a megőrzése nem képzelhető el az egyházi közösségek aktív együttműködése nélkül.

A denevérekről általánosan

Hazánkban 28 denevérfaj honos, minden fajuk védett, több faj fokozott védettséget élvez. A denevér nem épít fészket, a természet adta vagy az ember által elkészített szálláslehetőségeket használja. Denevéreinkre általánosan jellemző, hogy téli álmat alszanak, azaz hibernálnak, legtöbbször barlangokban bújnak meg a táplálékszegény téli időszakban. Nyári szálláshelyeik alapján lehetnek barlanglakók, odúlakók, épületlakók. Az emberi létesítmények megjelenése jelentősen lecsökkentette a denevérélőhelyeket, ugyanakkor ezen építmények bizonyos részein megfelelő bújóhelyet találtak a bőregerek is. A legkevésbé zavart padlásos és pincés épületeket részesítik előnyben, áprilistól októberig tartó időszakban tanyáznak nyári szállásukon. Elsősorban szürkület után aktívak.

Bár a denevérek 1901 óta védettek Magyarországon, – európai viszonylatban elsőként nálunk helyezték őket védelem alá – egyszázuk élőhelyeik fokozódó zavarása miatt az utóbbi negyven-ötven évben közel egytizedére esett vissza, sok korábbi, igen jelentős állomány napjainkra felszámolódott. A denevérek kiemelten érzékenyek bújóhelyeik megváltozására, az ottani zavarásra, különösen a kölykezési, illetve a telelési időszakban. Az emberi tevékenység hatására táplálkozóterületeik is jelentősen visszaszorultak, különböző rovarirtószerek a denevéreket is mérgezték. **Fontos védelmükre nagyobb erőfeszítéseket tennünk, ebben kiemelt szerepet tölthetnek be a hazai történelmi egyházak.**

Az alábbi tevékenységeknek lehet kiemelt szerepe abban, hogy a templomok padlástereiben élő denevérkolóniák jó kondícióban és tartósan megmaradhassanak.

A jelentősebb denevérkolóniák által lakott egyházi épületek éjszakai díszkivilágításának időszakos szüneteltetése.

A nőtények és a hímek legtöbbször külön kolóniában élnek, a két nem képviselői csak a párzás idején találkoznak, május-júniusban hozzák világra kölyküket, mely a legtöbb faj esetében csupán egy utódot jelent évente. A kölykök gyorsan nőnek, nyár derekára fajtól függően június vagy július végére már röpképesé válnak. Az utóbbi években figyeltek fel azonban kutatók arra a jelenségre, **hogy az éjszakai díszkivilágítással rendelkező templomokban élő denevérkolóniák fizikai kondíciója és egyedszáma évről évre romlik**, csökken. Ugyanis alkonyatkor, mikor ezek a rovarévó kisemlősök kirepülnének táplálkozni (nagyjából éjfélig a legnagyobb a rovarjárás is) felkapcsolódnak a reflektorok és ez nagyon megzavarja őket, hiszen a lassan estebe forduló fényviszonyok hirtelen nappalivá válnak. Emiatt **nem indulnak el az éjszakai vadászatukra időben, várják az éjszakát. Mire az éhség miatt mégis kirepülnek, az alkonyati, éjjeli aktivitású rovarok többsége már nem repül, azaz a denevérek egyre kevesebb táplálékhoz jutnak. Emiatt a fizikai állapotuk is fokozatosan romlik, ami leginkább a kölyökdenevéreket viseli meg, alutápláltak**, ennek következtében fejlődésükben visszamaradottak, gyengék maradnak, ami idő előtti elhulláshoz is vezethet. Emiatt ezek a padláslakó kolóniák jobb esetben elköltöznek, rosszabb esetben évről évre egyre kisebbek lesznek, végül teljesen eltűnnek.

Jelentősen lehetne csökkenteni ezt a negatív tendenciát, amennyiben legalább a kölykezési időszakban, amíg a kisdenevérek röpképesé nem válnak, az épületek éjszakai díszkivilágítását pár hétre (kb. három hét) szüneteltetni lehetne. Ez a pár hét – fajtól és időjárástól függően – május 1-je és legkésőbb augusztus 15-e közötti időszakban van. Amennyiben az adott templom, plébánia egyházközössége hajlandó ezt az áldozatot meghozni a denevérek védelme érdekében, úgy a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság szakemberei felveszik a kapcsolatot az adott ingatlan egyházi kezelőivel

és minden szakmai segítséget, előzetes és utólagos tájékoztatást, információt megadnak.

A templomtornyok, padlásterék úgynevezett berepülőnyílásainak biztosítása.

A templomok tornyainak és padlástereinek lezárása is gyakran okozza a denevérek elvándorlását illetve pusztulását. A galambok, verebek tornyokban való megtelepedésének megakadályozása, vagy renoválási munkák miatt sok esetben fémhálóval vagy a zsalugáterek behajtásával teljes mértékben lezárásra kerülnek ezek a padlásterék. Amennyiben a denevérek a lezárás alatt a padlástérben tartózkodnak, alkonyatkor már nem tudnak kirepülni és napokon belül elpusztulnak. Ha úgy történik a lezárás, hogy nem tudnak berepülni a toronyba, abban az esetben megpróbálnak más helyet keresni maguknak, azonban ez igen komoly plusz energiaigénnyel és veszélyhelyzettel jár, ami komoly kondícióromláshoz és pusztuláshoz vezethet. Sok esetben nem is találnak megfelelő helyet, a kolóniák szétszóródnak, felaprózódnak és végül felszámolódnak. **Egy 30x40 centiméteres berepülőnyílás biztosítása azonban ezt a veszélyhelyzetet kiküszöböli,** nem feltétlenül szükséges ennél nagyobb, vagy több nyílást hagyni.

A templomtetők héjazatának átfestése, a padlástér kánikulai túlmelegedésének megakadályozása érdekében.

A klíma változása miatt az utóbbi években egyre gyakrabban fordulnak elő extrém magas napi hőmérsékletű kánikulai napok. Ilyenkor természetesen a padlásterékben is nagyon megemelkedik a hőmérséklet. Alapvetően a sötét, déli kitettségű lemeztetők a problémásak, van ahol 47-48 °C hőmérséklet is lehet a padláson (persze közvetlenül a lemez alatt, ahol a törpe- és a kései denevérek előszeretettel telepsznek meg, még sokkal melegebb is lehet). Természetesen minden helyszín egyedi adottságú, de **mindenhol lényegi kérdés, hogy van-e az épületben hűvösebb menedékhely (pl. torony), ahová ki/el tudnak húzódni az állatok.** Azok a legveszélyeztetettebb helyek, ahol ilyen elhúzóási lehetőség nincs. Ilyen esetben pár óra alatt a teljes denevér-

kolónia hógutát kaphat és elpusztulhat. Leginkább a kölykök veszélyeztetettek, nem csupán azért, mert védtelenebbek, gyengébbek, mint a kifejlett példányok, hanem azért is, mert még szopós korukban nem, vagy csak nagy nehézségek árán tudnak elmozdulni a függeszkedő helyeikről. Leginkább a csonkafülű denevérek és a nagypatkós denevérek érzékenyek a magas hőmérsékletre. **A területileg illetékes nemzeti park igazgatóság szakemberei tudnak javaslatot tenni a héjazat átfestésére.**

A denevérguanó összegyűjtése és elszállítása.

A denevérek szállásain igen jelentős mennyiségű ürülék, úgynevezett guanó is összegyűlhet. Ez kellemetlen szagú és közegészségügyi szempontból problémás lehet. Érdemes felvenni a kapcsolatot a **nemzeti park igazgatóságok szakembereivel, akik megfelelő időszakban, előzetes egyeztetést követően, az állatok zavarása nélkül elszállítják.**

Jó példa a Szinpetri református templom, ahol 2017-ben a helyi gyülekezet, az Aggteleki Nemzeti park és az Ökogyülekezeti Mozgalom összefogásával sikerült megmenteni a denevérkolóniát.

Tévhit, babonák

Számos negatív előítélet és tévhit él a denevérekkel kapcsolatban, miszerint vérszívó, kártékony, agresszív jószágok. A jelenség leginkább az információhiánnyal magyarázható. Kártékonyaságról nemigen beszélhetünk, sőt akár „hálásak” is lehetünk a denevéreknek, hiszen egyik fő fogásuk a szúnyogok; ugyanakkor jámbor állatokról van szó, tehát nincs okunk félni tőlük. A Földön élő denevérfajok közül csak három, Közép- és Dél-Amerikában előforduló faj táplálkozik vérrrel. Mivel nyáluk fájdalomcsillapítót tartalmaz, az áldozat (többnyire ló vagy szarvasmarha) nem is veszi észre a „merényletet”, ugyanakkor igen kis mennyiségű vérről van szó.

Európa szerte minden országban augusztus végén tartják a Nemzetközi Denevérejt, amelyhez Magyarország is csatlakozott, ilyenkor a vadasparkokban,

állatkertekben izgalmas feladványokon keresztül barátkozhatunk ezekkel a különleges állatokkal.

A baglyok meghálálják!

2017 márciusában a brit Independent hasábjain jelent meg egy cikk arról, hogy az izraeli-jordán határ mentén a természetvédelmi törekvések váratlan fordulatot hoztak az izraeli zsidó, palesztin, jordán és izraeli arab közösségek életében.

A helyi farmerek ültetvényeiken a rágcsálók ellen bevetett mérgekkel rengeteg gyöngybaglyot is akaratuk ellenére elpusztítottak. Svájci közbenjárásra módszert váltottak a gazdák, és a rágcsálók közvetlen gyérítése helyett inkább a rágcsálókra vadászó baglyok helyzetét kezdték segíteni új költőhelyek kialakításával. A baglyok meghálálták: a kényelmes ládákban nevelhették 5-6 fiókájukat, és a napi 15-25 rágcsáló elfogásával megoldották a rágcsálóproblémát is. Mindeközben pedig korábban ellenséges viszonyban álló gazdák kénytelenek voltak egymással beszélni, mivel a baglyok telepítése olyan közös jó célá vált, amely átívelt sok régi ellentét felett. A gyöngybagoly program a Közel-Kelet békefolyamatainak apró szimbólumává vált.

Gyöngybagoly pihen a toronykupolában (Fotó: Klein Ákos)

Hazánk keresztény templomaiban talán azóta költenek gyöngybaglyok, amióta tornyos templomok egyáltalán léteznek. A gyöngybaglyok a harangok fölötti toronytér egyik sötét sarkában nevelik fiókáikat, amelyeket a falu kertjeiből összeszedett sok bosszúságot okozó rágcsálóval etetnek. Az elmúlt ötven évben a templomok lezárása, felújítása, a harangok motorizálása azt eredményezte, hogy elsősorban a tömegesen betelepülő galambok miatt ezt a végtelenül hasznos fokozottan védett bagolyfajt is kizártuk a templomtornyokból. A gyöngybagoly így mára egy bizonytalan sorsú, veszélyeztetett tagjává vált a hazai madárvilágnak.

Gyöngybaglyoknak kialakított berepülőnyílás a süvegen (Fotó: Vasuta Gábor)

A templomokért felelős helyi egyházi vezetők és testületek aktívan is tehetnek azért, hogy a teremtésvédelem közvetlenül saját templomtornyukban öltson testet anélkül, hogy az épület ennek kárát vallaná.

A lépések a következők lehetnek:

- Ellenőrizze, hogy a templomtoronyban előfordulnak-e gyöngybaglyok!
- Ha biztosan tudja, hogy az ön templomtoronyában nincsenek baglyok, de szeretné, ha az épület megóvása mellett újra lennének,
 - o látogasson el a www.gyongybagoly.hu oldalra a teendőkért
 - o kérjen információt a szakemberektől
(gyongybagoly@gyongybagoly.hu)
 - o ha szükséges, beszéljen a helyi egyházi testülettel a baglyok érdekében
- Ha a toronyban vannak baglyok, vagy van korábban kihelyezett költőláda, akkor biztosítsa azok megmaradását.
- Tegyen említést a baglyok évszázados hagyományos torony-lakásáról a hívek előtt pozitív kicsengéssel, küzdve a régi alaptalan babonák ellen
- Ha a toronyba nem lehetséges láda elhelyezése, akkor támogassa a templomkertben egy oszlopra kihelyezett kültéri költőláda telepítését

A Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány örömmel segíti az egyházi épületekben megvalósítható teremtésvédelmi lépéseket. www.gyongybagoly.hu; telefon: 06 20 322 5620; gyongybagoly@gyongybagoly.hu

Szűcs Boglárka – Klein Ákos

TEREMTÉSHETI TÉMÁK (2009–2019)

2009: **A hét nap csodája**

2010: **Körkép a Földről – körkép az emberiségről**

2011: **Újrahasznosítás**

„...*hogy semmi ne menjen kárba*” (Jn 6,12)

2012: **Jézus és a teremtett világ**

„...*úgy szerette Isten a világot...*” (Jn 3,16)

2013: **„Nézd, itt a víz!”** (ApCsel 8,36)

2014: **„Őrizd meg a rád bízott kincset!”** (1Tim 6,20)

2015: **Éghajlati igazságosság**

„...*egy gazdag meg egy szegény*” (2Sám 12,1)

2016: **A szelídek öröksége**

„*Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.*” (Mt 5,5)

2017: **Ökológiai megtérés**

„...*úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta.*” (Jn 3,16)

2018: **Közösségben a teremtett világért**

„*Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok velük.*” (Mt 18,20)

2019: **Hála és felelősség**

„*Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete! A ti szelídségeitek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel! Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt.*” (Fil 4,4-6)

Jelen kiadvány, illetve a korábbi segédanyagok elektronikusan is letölthetők az alábbi honlapról:

www.teremtesunnepe.hu

A segédanyagot az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport tagjai készítették:

Béres Tamás (evangélikus)
Fekete Ágnes (református)
Jerabek-Cserepes Csilla (evangélikus)
Karsay Eszter (református)
Khaled A. László (metodista)
Kodácsy Tamás (református)
Koltai Zsuzsa (evangélikus)
Nobilis Márió (katolikus)
Szalay László Pál (református)
Szűcs Kinga (evangélikus)
Szűcs Boglárka (református)
Zlinszky János (katolikus)

Az egyes írások szóhasználata tükrözi a szerzők felekezeti hovatartozását.

Műszaki szerkesztés, nyomdai előkészítés: Barta Adrien

Kiadja: a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Felelős kiadó: Fischl Vilmos

A kiadvány újrahasznosítható papírra készült, mely a környezet károsítása nélkül 100 %-ban lebomló anyag.

Jer, dicsérjük Istent!

Jer, di - csér - jük Is - tent
Ki nagy, di - cső dol - got
Szív - vel, szá - j - jal, lé - lek - kel,
Cse - lek - szik min - de - nek - kel.
Ki böl - csőnk - től fog - va Mind -
ed - dig el - tar - tott, És szám - ta - lan jók -
kal Min - ket el - á - rasz - tott!

2. A jóságos Isten áldjon tovább is minket,
hogy vidáman, békén tölthessük életünket;
tartson meg mindvégig minket kegyelmében,
legyen szabadítónk minden szükségünkben!

3. Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek,
a Szentháromságnak, hűséges éltetőnknek
dicséret, dicsőség, legyen magasztalás,
most és mindenkoron örök hálaadás!

Sírák könyve 50,24-26. Rinckart Márton 1586-1649 (német)